

Innledning

Fredrikstad kirkelige fellesråd forvalter 11 kirkebygg, av disse er 7 oppført på Riksantikvarens liste over fredede og vernede kirkebygg.

Byggene varierer i størrelse, alder og stil, og er en krevende bygningsmasse å vedlikeholde.

Det er et stort lokalt engasjement i hver menighet og kirkene brukes til gudstjenester, kirkelige handlinger (bryllup og gravferd), trosopplæringstiltak, konfirmantarbeid, konserter og andre kulturelle og menighetsbyggende arrangement og samlinger.

Forvaltningen av kirkebyggene ligger til Fellesrådets ansvarsområde. Organiseringen av kirketjener- og vaktmesteroppgavene med en fast kirketjener i hver kirke som kjenner "sitt bygg" godt og har løpende tilsyn med dem bidrar i vesentlig grad til at kirkebyggene holdes i god stand. Evt. feil og skader oppdages tidlig og kan utbedres mens skaden ennå er liten og lite kostnadskreven.

Det at kirkene er betjent av fast personell er også med på å gi god service til brukerne.

Drifts- og investeringsbudsjett

Driftsbudsjett

Det meste av kirkens driftsbudsjett går til lønn, offentlige avgifter, ordinære driftsutgifter og til oppvarming og lys, forsikringer med mer.

Energibruk

Energikostnadene for 2022 er høyere i forhold til 2021. Dette skyldes i hovedsak meget stor økning av energiprisene, og samlet sett er det brukt mindre energi i 2022 enn i 2021.

Av de 11 kirkene har 7 av kirkene elektrisk oppvarming og 4 har vannbåren oppvarming.

Domkirken og Glemmen kirke er tilknyttet Fredrikstad fjernvarmes anlegg og oppvarmingen kommer hovedsakelig herfra. Onsøy kirke/kapell har beholdt sitt oljefyringsanlegg, men ble bygget om for bruk av bio-olje etter at forbudet mot tradisjonell fyringsolje ble innført 01.01.2020.

Under rehabiliteringen av Kråkerøy kirke i 2020-21 er det gamle oppvarmingsanlegget med elektriske rørovnere under benkene blitt skiftet ut til vannbåren gulvvarme samt radiatorer. Det ble boret 3 energibrønner i fjellet og det er installert vann- til vann varmepumpe samt el-kjel i et nytt uthus med teknisk rom rett ved kirken. Det er arbeidet videre med planer for flere enøktiltak.

Midler til vedlikehold av kirkene sett i langt perspektiv

Vi ble i desember 2010 forespurt av kommunen om å se på årsaker til vedlikeholdsetterslep på kirkebygg. Dette i forbindelse med at Riksrevisjonen arbeidet med dette temaet, samt at de ønsket å se på kommunens forutsetninger for å ivareta det økonomiske ansvaret for vedlikehold av kirkebygg.

Noen punkter som vi berørte i tilbakemeldingen til kommunen var bl.a. at driftsbudsjettet ikke er dimensjonert til å foreta større vedlikeholdsarbeider. Det er en utfordring for både kommune og kirke at de årlige driftsrammene i mange år ikke har vært tilstrekkelige for å gjennomføre de planmessige og regelmessige vedlikeholdsbehov. Ytterligere kutt på driftsrammen fører ofte til at vedlikehold må utsettes. Vedlikeholdsrammene over driftsbudsjettet de siste årene har vært lave sett i forhold til den store bygningsmassen vi skal forvalte. Skjer det uforutsette ting på kirkene må annet planlagt arbeide settes på vent. Det er mange ønskelige oppgaver vi ikke får utført fordi det ikke er rom for å belaste alt dette samtidig på driftsbudsjettet for alle kirkene.

Samtidig skal det nevnes at vi har klart å holde oss innenfor det budsjettet vi har til rådighet og fått mye ut av dette.

På høsten 2020 fikk vi bevilget ekstra «Covid-19» tiltaksmidler til kirker og kapell, pga. koronaviruspandemien. Dette var vedlikeholdsmidler som skulle prioriteres med rask oppstart for å skape aktivitet for håndverkere og entreprenørbransjen. Flere vedlikeholdstiltak ble satt raskt i gang i 2020 samt enda flere tiltak ble bestilt for utførelse i 2021.

Kirker felles gikk med et underskudd i 2022. Flere vedlikeholdstiltak var planlagt utført, men vi måtte avvende situasjonen i forhold til uforutsette energiutgifter som tok mer enn budsjettet.

I tillegg ble vedlikeholdsbudsjettet kraftig nedskåret pga den uvisse budsjettsituasjonen. Det ble også gitt støtte fra stat og kommune for å ta noe av energiutgiftene.

Det er ønskelig å styrke vedlikeholdsbudsjettet på kirker felles, da det fortsatt er mange uløste oppgaver på vent. Det er også ønskelig å ha en dekning om vi får evt. merkostnader med bestilte vedlikeholdsarbeider.

Det bør arbeides videre med å øke driftsrammene slik at det settes av midler til årlig vedlikehold, evt. øremerkede midler eller et vedlikeholdsfond til kirkene, utenom de faste driftsutgiftene. Menighetene har også bidratt med innsamlede midler for å anskaffe og vedlikeholde diverse utstyr og inventar til kirkene og til menighetssentrene.

Erfaringsmessig har det blitt slik at vi må planlegge mer prosjektrettet og søke om ekstra midler til de store rehabiliteringsoppgavene over investeringsbudsjettene, da det ikke er rom for større oppgaver innenfor driftsbudsjettet.

Det er gledelig at flere kirkerehabiliteringsprosjekter har blitt realisert via midler på kommunens investeringsbudsjetter gjennom flere år. Tidligere har også det vært mulig å søke tilskudd via rentekompensasjons-ordningen fra Staten og Husbanken. Dette har medført at noe av vedlikeholdsetterlepet er hentet inn. Det gjenstår fortsatt store utfordringer på flere av kirkene og det er viktig å ta hensyn til dette i planleggingen.

I Fredrikstad har vi aktive menigheter og vi ønsker å ta vare på kirkene som viktige kulturminner i lokalsamfunnene samt å videreutvikle og tilrettelegge kirkene for alle brukere.

I september år 2022 har vi vært på befaring med Kirkerådet på flere av kirkene i Fredrikstad. Vi har meldt inn rehabiliteringsbehov og håper på å være med på det nasjonale istandsettingsprogrammet for listeføre og fredede kirker som kommer etter hvert.

Drift og vedlikehold

Forbyggende vedlikehold og utbedringer

Kirketjenerne utfører løpende tilsyn og diverse vedlikeholdsoppgaver i samarbeid med driftsmedarbeider og bygnings sjefen. Kirketjener på Kråkerøy, Geir Tvette, har fått utvidet stillingen sin med 35% fra august 2017 som i det vesentligste skal benyttes til enklere vedlikeholdsoppgaver i samarbeid med kirketjenerne, men som likevel krever nødvendig kompetanse. Han har med sin håndverksbakgrunn og erfaring denne kompetansen. Vår driftsmedarbeider Tor Wiggo Andresen gikk av med pensjon i desember 2022, han har med sin erfaring og kompetanse gjort en flott innsats for kirken i svært mange år.

Det utføres jevnlig inspeksjon av takene utvendig og innvendig, loft/tårn og krypkjellere for å påse at det ikke oppstår fuktskader eller annet som kan skade bygget. Nødvendige utbedringer gjøres før skadene blir store. Takrenner og nedløp renskes regelmessig i forbindelse med disse inspeksjonsrundene. Alle kummer og nedløp skal spyles med vann slik at man sjekker at nedløpsrørene ikke er tette eller grodd igjen av løv m.m. Er rørene tette vil vannet som ligger i nedløpene fort fryse til is og rørene sprekke opp og lage lekkasjer, eller føre vannet på avveie inn i vegger eller tak.

Jevnlig ettersyn av takteking, beslag, taksten og rensing av renner og nedløp på kirkebyggene er viktige og forebyggende samt verdibevarende vedlikeholdsarbeider. Vi ser at det er flere kirketak og tårntekking, fasader, vinduer og dører som bør rehabiliteres for å forhindre videre forfall og fuktskader.

For 2022 har det ikke vært budsjettmidler til utvendig ettersyn av tak, tårn og nedløp på alle kirkene, kun små nødreparasjoner på enkelte steder. Vi håper 2022 ble unntaksåret slik at ikke bygningsdeler på de flotte kirkebyggene vil forfalle pga. budsjettkutt.

Kirkeorgler og instrumenter

Orglene har tilsyn hvert eller annen hvert år. Tilsynet består for det meste i stemming, mindre reparasjoner og renhold. Større rehabiliteringsoppgaver organiseres som egne prosjekt.

Orglene utgjør i verdi en vesentlig del av kirkenes inventar som det er viktig å vedlikeholde og utvikle for å kunne gi kantorene gode instrumenter til sin virksomhet, i tillegg til å gi menighetene en god opplevelse av kirkemusikken. Pianoer og flyglar er også jevnlig stemt og vedlikeholdt.

Det er bestilt nytt pipeorgel til Kråkerøy kirke og det er satt i produksjon i 2022. For Domkirkens

hovedorgel er det stort behov for en større rehabilitering og dette bør sees i sammenheng med innvendig større rehabilitering av kirkerommet. I 2022 har i midlertidig 2. og 3. manual for domkirkens hovedorgel fra 1964 blir restaurert pga mange års slitasje. For Kjølstad kirke er det montert et nytt digitalt orgel.

Brannsikkerhet – HMS

Alle kirkene har brann- og innbruddsalarmanlegg som er direktekoblet til hhv. 110-sentral Øst og Fredrikstad kommunes vektervirksomhets avdeling "Vakt og sikring".

Alle kirkene er "særskilt brannobjekt" etter brannlovens § 13 og vi er derfor pålagt å sørge for årlig kontroll av alarmanleggene. Det er vedlikeholdsavtaler for dette.

Tilsvarende er det avtaler for årlig eller halvårlig kontroll av slukkeutstyr, ventilasjonsanlegg, sprinkler og heiser.

Det har vært branntilsyn fra Fredrikstad brann- og redningskorps i juni 2022 på kirker, menighetscenter og kapell. Vi har tidligere fått signaler fra FBRK om at det heretter vil bli foretatt tilsyn ca. annethvert år på våre bygg. Dette skyldes bl.a. at tilsynsmyndigheten har registrert et jevnt godt arbeid med brannvernet, at bevisstheten om brannsikkerhet er på et høyt nivå, at det branntekniske utstyret er godt vedlikeholdt og jevnlig kontrollert, at rutiner opplæring er godt ivarettatt og at persontalls-begrensningene respekteres. Praktisk er det da innført en ordning slik at brannvesenet utfører tilsyn på ca. halvparten av byggene hvert år.

Brannverndokumentasjonen oppdateres og revideres jevnlig, det vil fortsatt være fokus på persontall, gode rutiner og øvelser og opplæring av ansatte og frivillige.

Universell utforming

"Lov om forbud mot diskriminering pga. nedsatt funksjonsevne" trådte i kraft i 2009. Det denne loven omhandler omtales til daglig som "universell utforming".

Det har vært befaringer i flere kirker for å vurdere mulighet for å utbedre tilgjengelighet til koret og ved inngangspartiet. Det har også vært befaring for å vurdere mulighet til HC- wc i eldre kirker.

Kurs og samlinger

Vi har kirketjenersamlinger hvor vi drøfter drift og vedlikehold, brannvern og andre temaer. Noen av kirketjenerne er også i gang med studiene på Kirketjenerskolen, men pga endringer i kursopplegget har det ikke vært mulig å fullføre så langt.

Noen hovedpunkter for kirkene 2022

(kirkens byggeår i parentes)

Borge kirke (1861)

Lufterister i grunnmur fornyet.

Oppdatert branntegninger og rømningsnotat.

Oppgradering av dåpssakristiet med kjøkken, delvis egenfinansiert og det er benyttet et gjenbrukskjøkken.

Arbeid utført ved snekker Geir Tvette i tillegg til håndverkere, kirketjenere og dugnadshjelp så har dette blitt veldig fint og brukervennlig kjøkken.

Demontert varmeovn under bakerste benk i barnekroken.

Rettet og festet løs takstein og rensket takrenner.

Pga. sterk vind måtte flere takstein legges på plass igjen.

Kjølstad kirke (1986)

Oppdatert branntegninger og rømningsnotat

Supplert håndslukkeutstyr

Utbedret feil på innbruddsalarmanlegget

Sjekk av flomlys, nødlys

Sjekk av lys og spotlights i kirkerommet og skiftet ut til LED pærer, arbeid med lift i kirkerommet.

Kontroll av varmeanlegg

Nytt EI- opplegg for nytt digitalt orgel

Montert flere timere over kjøkkenbenken i 1 etg.

Utvendig anlegg ble vedlikeholdt av kirkegårdens ansatte og i samarbeid med stab/ dugnad

Noen planter ble fornyet i bedene utenfor kirken

Deler av den høye fasaden mot vest måtte vaskes godt etter dueskitt, duepigger ble montert oppunder takuststikk.

Diverse smårep. ved Geir og kirketjenere samt rydding

Lever og montert nytt Johannes T250 digitalt orgel i kirkerommet.

Nytt høytalerkabinett montert bakerst og høyt oppe på veggen, ved hjelp av stillaser. Samtidig ble innvendige rastere foran høysittende vinduer støvsugd.

Torsnes kirke (1860 - listeført)

Reparert div låser

Sjekk av flomlys

Skiftet til LED pærer flere steder

Sjekk av nødlys og skiftet defekte nødlys

Skiftet ut komponenter i el.skap for varmestyring

Rettet og festet løs takstein etter sterk vind

Ny fleksibel bruk av området under orgelgalleriet i Torsnes kirke

Ominnredning under galleriet med nye stablebare stoler og sammenleggbare bord finansiert av menigheten.

6 stk kirkebenker er lagret i tårnkjelleren, takk til dugnadsgjengen her.

Tiltaket er godkjent etter søknad til Riksantikvar og biskop.

Rørovner er demontert -montert nye ovner og kurser.

Geir utført snekkerarbeid - kirketjener Belinda har grønnsåpeskurt gulvet så det ble veldig fint igjen.

Østre Fredrikstad kirke (1779 - vernet)

Ødelagt og forskjøvet taksten ble erstattet og rettet, samtidig ble renner og nedløp renset ettersett.

Skiftet ovn i uthus

Skiftet til LED pærer flere steder

Sjekk av nødlys og skiftet defekte nødlys

Reparert slitt og flisete gulv foran i kirken

I juni var det fagsamling og kurs for brannfolk-brannsikring av kulturminner i kirken og i Gamlebyen.

Betania menighetssenter ved kirken i Gamlebyen

Nye leietagere fra juni 2022

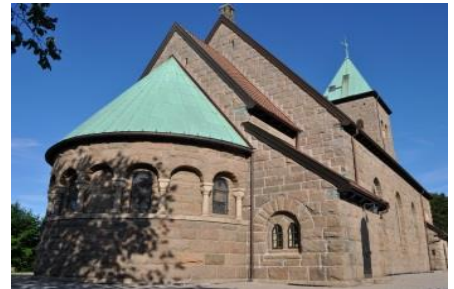
Kråkerøy kirke (1911 - listeført)

Reparert låser og diverse utbedring –vedlikehold ved Geir

Div. utbedring –justering av lydanlegg

Oppdatert branntegninger og rømningsnotat etter ombygging av kirken 2020-2021

Ferdigstillingsarbeid og antikvarisk oppgradering av dører i rømningsveier og ytterdører, kobberbeslag, snekkerarbeid, malerarbeid, tretjæring.

Kråkerøy menighetssenter/menighetskontor

Sjekk av varmepumpe

Årskontroll brann, innbrudd, nødlys

Ombygging av kontorrom i resepsjon-ved Geir

Utbedret lekkasje fra et taknedløp.

Gressvik kirke (1925)

Utbedret feil på innbruddsalarmanlegget

Sjekk av nødlys og skiftet defekte nødlys

Rep. av oppheng til lysekroner

Mindre rep. ved Geir i korgulv

Byttet teleslyngeforsterker

Vurdert forslag til HC wc og rekkverk ute

I 2021 ble det oppdaget soppdannelse ved nedgangen til kjelleren under alterpartiet i kirken. Firmaet Mycoteam ble engasjert for å bestemme type sopp og tiltak for sanering. En rapport er utarbeidet, og det arbeides med plan for sanering, rehabilitering og forebygging mot nytt soppangrep. Årsaken til soppangrepet kan være fuktinnslag via fuger mellom utvendig granitt og/eller kondensering der kald luft møter varmere bjelkelagskonstruksjon. Hele lagerrommet under alterpartiet bør sjekkes nærmere for fukt og sopp og bør utbedres. Soppdannelse er foreløpig ikke blitt sanert under koret, dette er en større jobb og står på vent.

Gressvik menighetscenter

Oppdatert AV utstyr og tilkoplede energioppfølgingsutstyr.

Onsøy kirke (1877 - listeført)

Søknad om barnekrokmøbler under galleriet ble godkjent av Riksantikvar og biskop. Møblene som er finansiert av menigheten passet fint inn i interiøret og ble levert samtidig med leveransen av møbler til Torsnes kirke på høsten 2022. Div. utbedringer ved kirketjener og Geir monterte dørtiltrekker i våpenhus.

Skiftet pære i lysmast, nye stikk ved prekestolen.

Årskontoll nødlys.

Termostatstyring til varmeanlegg ble defekt. Dette er foreløpig ikke reparert, så det er manuell styring inntil videre. Service på biooljebrenner er utført og skiftet ekspansjonskar.

Vurdert planer om enøktiltak med varmepumpeløsning for kirke og kapell, og hatt befaring vedr. ønske om HC WC i kirken og rampe i korrapp.

Det er arbeidet videre med planer for nytt driftsbygg for kirkegården med HC toalett, og bygging har kommet i gang ved eksisterende garasje mot vest.

Rolvsøy kirke (1908)

Sjekk av flomlys og belysning ute samt strømmålere, skiftet lyspærer i spotlights i kirken.

Bestilt mobilt rekkverk til korrappen

Vedlikehold av dører-sliping og oljing ved kirketjener Irene

Sjekket fasader i tårn pga. løs murpuss. Oppdaget flere vannlekkasjer fra taket og vinduer inn i kirken. Det er sikkerhetsnetting som skal fange opp løs murpuss rundt ved tårnluker. Tårntaket rustet og bør legges om og det er behov for en større rehabilitering av tårnet og fasader.

Rolvsøy menighetscenter

Reparert knust glass etter innbrudd

Sjekk og rep. av varmeanlegg

Gamle Glemmen kirke (1100 tallet - fredet)

Sjekkert alarmanlegg etter torden
Planlegging av større brannsikringarbeid for kirken i samarbeid med Riksantikvaren.
Monter ekstra brann-detektor i tårn
Nye benkeputer er anskaffet av menigheten
Reparert infotavle
Reparert varmekabel til vannledning

Kirkestua, Gamlestua

Nye gardiner i kirkestua, forbedret internett 5G

Glemmen kirke (1853/1888/1949 - listeført)

Reparert kabel til innbruddsalarm
Feilsøking av defekte lys i tak og midlertidig rep., div. elektro utbedringer. Laget lyssettingsforslag for kirkerommet.
Utbedret vannlekkasje fra rør i bakken utenfor tårnet
Lydanlegg, oppgradering av eldre utstyr startet opp.
Tårnur ble reparert 17. feb 2022 med nytt ganghjul og det skulle vise seg at det var enda flere behov for reparasjoner etter mange år med slitasje utover høsten.
Inntil videre står klokka og vi skal få et nytt budsjett på mer reparasjon.
Takklekkasje og lekkasje fra flere nedløp og i tårn har blitt oppdaget, større utbedring satt på vent.
Sjekkert varmeanlegg, skiftet ut noen termostater
Reparert oppvaskbatteri i sakristi.
Menigheten har fått laget barnealter og barnekrok i sideskipet og nytt mobilt alterpodie etter godkjent søknad fra biskop og Riksantikvar.
Menigheten har fått laget påskelysestake av gjenbrukte gamle jernfester fra gamle lamper i Domkirken.
Tagging på hoveddør fjernet.

Domkirken (1880 - listeført)

Ekstra internkontroll iforb. med kongebesøk Harald V og vigsling av biskop Kari i april 2022.
Utbedret innbruddsalarm, ny detektor datarom kjeller
Utbedret låser
Oppdatert branntegninger
Reparert slitt og flisete gulv foran i kirken
Div. rep ved Geir, salmebokvognhjul, kjellerdør rep. hengsler
Utbedret div elektrisk og skiftet til LED pærer flere steder
Startet med å se på enøk og varmestyring på varmeanlegg, service på varmeanlegg og skiftet defekt sirkulasjonspumpe.

Domkirkekjelleren

Ordinært vedlikehold og service av tekniske anlegg og heis.

Nygaardsgt. 28- Kirkens hus

Laget blomsterbed utenfor østveggen v/Tor Wiggo

Reparert oppheng til foldevegg 2 etg.

Festet gitterrister ute

Installert varmeovner på noen av kontorene og kirketorget

Sjekket brannskap, nødlys, utv. stikk rep, heis

Utvidet parkering ute etter at Ren bolig flyttet ut

Taklekkasje i 3etg –avd. Domkirken, vaktmester tettet lekkasjen

Vindusvask og persiennevask

Diverse kontorplasser tilrettelagt.

